

BULETIN INFORMATIV

NR. 25 | IANUARIE – MARTIE 2020

PRINCIPALELE REALIZĂRI ALE CRJM DIN 2019

- Împreună cu Comisia Internațională a Juriștilor, [am adus la cunoștință](#) publicului frica și lipsa de independență a sistemului judecătoresc din Republica Moldova.
- Am propus îmbunătățirea legislației în numeroase domenii, inclusiv privind [Consiliul Superior al Magistraturii](#), [modificarea Constituției](#), [politica fiscală](#); [procedurile parlamentare](#), sau [combaterea corupției la nivel înalt](#).
- [Am comparat](#) justiția din Republica Moldova cu țările din regiune și am analizat [dimensiunea de gen](#) în sistemul judecătoresc.
- [Am organizat](#) Forumul privind justiția și combaterea corupției, oferind posibilitatea reprezentanților justiției și politicienilor de cel mai înalt nivel să discute despre problemele din justiție.
- [Am aflat percepția avocaților](#) și [am analizat evoluția încrederii publice](#) în justiția din Republica Moldova.
- [Am reactionat public la criza politică din iunie 2019](#) și [am solicitat demisia judecătorilor Curții Constituționale](#). Ulterior, [ne-am exprimat dezacordul](#) față de numirea netransparentă a noilor judecători ai Curții Constituționale.
- Am analizat [activitatea CtEDO în 2018](#), am [obținut condamnarea Moldovei la CtEDO](#) pentru încălcarea libertății de exprimare și [am informat](#) Consiliul Europei despre măsurile (ne)întreprinse de Moldova pentru a preveni arestările arbitrare.
- Împreună cu alte organizații ale societății civile (OSC), [am cerut Comisiei Electorale Centrale](#) să permită moldovenilor să voteze cu pașapoarte expirate și [am propus Guvernului actual măsuri](#) pentru îmbunătățirea democrației din țară.
- Împreună cu alte OSC-uri, am elaborat [radiografia atacurilor asupra OSC-urilor din Moldova](#).
- Am organizat [școli de democrație pentru 31 de studenți](#), am [instruit](#) 24 de avocați în domeniul CEDO, 98 de reprezentanți ai ONG-urilor privind mecanismul 2% și peste 600 de studenți și elevi în domeniul statului de drept.
- [Am elaborat materiale informative privind Legea 2%](#), am făcut [bilanțul celui de-al doilea an](#) de implementare a Legii 2% în Moldova.
- Am continuat să Vă [informăm](#) despre principalele evenimente privind buna guvernare, justiție, anticorupție, drepturile omului și societatea civilă.

CUPRINS

PRINCIPALELE REALIZĂRI ALE CRJM DIN 2019	1
BUNA GUVERNARE	
Starea de urgență - undă verde pentru abuzuri...	2
Alianța de guvernare PSRM – PDM a fost oficializată	3
Poziția Moldovei în clasamentele internaționale privind democrația și statul de drept în 2019.....	3
JUSTIȚIE	
Ministerul Justiției „mai încearcă” o dată să modifice prevederile Constituției cu privire la sistemul judecătoresc	4
Mărul discordiei - numirea de către Parlament a membrilor CSM	4
Asedierea justiției din cauza unei hotărâri CtEDO.....	5
Justiția din Moldova în perioada stării de urgență	6
Mai mult de jumătate din hotărârile judecătorești sunt depersonalizate defectuos	6
Succesele și provocările procuraturii în anul 2019	7
Turbulențe în procuratură odată cu numirea Procurorului General.....	7
Încă o tentativă de anulare a pensiilor speciale ale judecătorilor	8
Judecătorii Curții Constituționale nu pot fi trași la răspundere pentru voturile și opiniile exprimate în exercițiul funcției	8
ANTICORUPȚIE	
Autoritatea Națională de Integritate în anul 2019.....	9
ANI verifică averea adjunctului procurorului general, Ruslan POPOV	10
CAUZE NOTORII	
Procuratura a refuzat începerea urmăririi penale privind finanțarea ilegală a PSRM de către Plahotniuc.....	10
Evoluții fulminante în dosarele lui Veaceslav Platon	11
CSM a refuzat în condiții neclare reconfirmarea în funcție a unui judecător	12
DREPTURILE OMULUI	
Moldova – din nou în topul țărilor cu cele mai multe cereri și condamnări la CtEDO	13
Au fost publicată statistica privind aplicarea remediului compensator pentru detenția în condiții proaste	13
SOCIETATE CIVILĂ	
OSC-urile solicită Parlamentului să voteze în lectură finală proiectul de Lege privind organizațiile necomerciale.....	14
Radiografia atacurilor la OSC-uri în 2019	14
PE SCURT	15

BUNA GUVERNARE

STAREA DE URGENȚĂ - UNDĂ VERDE PENTRU ABUZURI

La 17 martie 2020, Parlamentul Republicii Moldova [a declarat stare de urgență](#) din cauza pandemiei cauzate de COVID-19. Starea de urgență a fost introdusă pentru o perioadă maximală permisă de lege - 2 luni, între 17 martie și 15 mai 2020. Parlamentul a pus gestionarea crizei în sarcina Comisiei pentru situații excepționale (CSE), care a fost împuternicită cu drepturi aproape nelimitate de a stabili măsuri pentru combaterea pandemiei.

La 18 martie 2020, reprezentanța permanentă a Republicii Moldova pe lângă Consiliul Europei (CoE) a notificat Secretarul General al CoE privind necesitatea de a activa art. 15 din [Convenția Europeană pentru Drepturile Omului](#). Acesta permite derogări de la unele prevederi ale Convenției în caz de război sau de alt pericol public ce amenință viața națiunii. Republica Moldova a menționat că ar dori derogări doar de la trei drepturi: libertatea de întrunire și asociere, dreptul la instruire și libertatea de circulație. Moldova a fost printre puținele state care au formulat astfel de declarații. [Ramona STRUGARIU](#), vicepreședinta delegației la Comitetul parlamentar de asociere UE-Republica Moldova a fost de opinia că activarea derogărilor de la prevederile Convenției constituie un precedent foarte periculos pentru democrație.

La 30 martie 2020, Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) și Institutul de Politici Europene (IPRE), au publicat [o opinie juridică](#) în care evidențiază disproporționalitatea altor măsuri stabilite de CSE. Au fost considerate contrare Constituției normele speciale ce țin de contestarea deciziilor CSE pe perioada pandemiei (competența exclusivă a Curții de Apel Chișinău, hotărârile căreia sunt fără drept de apel), contravențiile comise pe durata stării de urgență, imposibilitatea contestării eliberării din funcție, precum și derogările în materie de importuri de medicamente pentru regiunile de est ale țării.

Libertatea de exprimare este un alt drept afectat de pandemie. La 19 martie 2020, Serviciul de Informații și Securitate (SIS) [a blocat temporar accesul la 52 de portaluri web](#), care ar fi diseminat știri false despre pandemie. Nu este clar în baza căror criterii au fost evaluate paginile web și dacă decizia SIS este proporțională. Organizațiile de media au solicitat autorităților elaborarea și punerea în aplicare a unor mecanisme clare și

transparente de luare a deciziilor în asemenea situații, pentru a exclude eventuale abuzuri. La 24 martie 2020, președintele Consiliului Coordonator al Audiovizualului (CCA), a emis [o dispoziție](#) „cu titlu executoriu imediat pentru toți subiecții Codului serviciilor media audiovizuale”. Președintele CCA nu are împuterniciri de a lua decizii obligatorii. Prin punctul cinci al acestei dispoziții se limitează dreptul de acces la informație și se face imposibilă asigurarea pluralității de opinii ale reprezentanților mass-media din țară. Dispoziția reducea cercul surselor de informație credibilă și imparțială privind pandemia de COVID-19 doar la autoritățile publice competente din țară și de peste hotare. Câteva zile mai târziu, după [reacția publică](#) a organizațiilor neguvernamentale din domeniul mass-media, dispoziția a fost revocată.

La 1 aprilie 2020, prin [Hotărârea nr. 213](#), Guvernul a declanșat procedura angajării răspunderii [în privința măsurilor de susținere în perioada stării de urgență](#). Se pare că Guvernul a recurs la această procedură pentru a nu dezbată proiectul în Parlament și a evita întrebările incomode ale opoziției, precum și pentru a folosi aceste măsuri în campania prezidențială din toamna anului 2020. Conform art. 106¹ din Constituție, proiectul urma să fie prezentat în plenul Parlamentului. Parlamentul a fost convocat pe 2 aprilie, însă prezentarea proiectului de către prim-ministrul Ion CHICU nu a fost posibilă din cauza lipsei de cvorum. La ședința plenară nu s-au prezentat

fracțiunile Partidului Socialiștilor și Partidului Democrat. În pofida acestui fapt, președinta Parlamentului, Zinaida GRECEANÎI a semnat Legea în aceeași zi, iar la 6 aprilie [Legea a fost promulgată](#) și publicată în Monitorul Oficial. La 7 aprilie, deputații în Parlament [Sergiu LITVINENCO](#), [Veronica ROȘCA](#), [Andrian CANDU](#), [Sergiu SÎRBU](#), [Dinu PLÎNGĂU](#) și [Alexandr OLEINIC](#) au sesizat Curtea Constituțională (CCM), pretinzând că a fost încălcată procedura de adoptare a legii prin asumarea de răspundere. Deși autorii sesizării

au contestat doar unele prevederi din legea în cauză, [la 13 aprilie 2020, CCM a declarat-o neconstituțională integral](#). CCM a menționat că Constituția nu stabilește nicio excepție de la obligativitatea prezentării proiectului de lege în ședința plenară, iar ședința plenară trebuia să fie deliberativă, ceea ce nu s-a întâmplat. CCM a mai menționat că încălcarea procedurii de angajare a răspunderii de Guvern produce efecte asupra întregii Legi, nu doar asupra unei părți a ei. Deși

IMEDIAT DUPĂ ANUNȚAREA
PANDEMIEI AU FOST
ÎNCHISE PESTE 50
DE PORTALURI WEB,
JURNALIȘTILOR LI S-A
CERUT SĂ PREZINTE
DOAR POZIȚIA OFICIALĂ A
AUTORITĂȚILOR, IAR ROLUL
PARLAMENTUL A FOST
REDUS LA MINIM

magistrații de la CCM au declarat neconstituțională Legea, chiar până la hotărârea CCM, pe 10 aprilie 2020, majoritatea prevederilor din aceasta au fost aprobate de [CSE și au început](#)

[să producă efecte. CSE este compusă](#) de reprezentanți ai ministerelor și ai agențiilor publice, iar ședințele acestora sunt conduse de primul-ministru.

ALIANȚA DE GUVERNARE PSRM – PDM A FOST OFICIALIZATĂ

La 16 martie 2020, cu o zi înainte de declararea stării de urgență determinată de Covid-19, Partidul Socialiștilor din Republica Moldova (PSRM) și Partidul Democrat din Moldova (PDM) au încheiat un [acord de guvernare](#). Ca urmare a creării coaliției de guvernare, Guvernul CHICU a demis patru miniștri, funcțiile cărora au revenit PDM. Potrivit acordului, domeniile de guvernare au fost împărțite în următorul mod: PSRM și-a păstrat ministerele finanțelor, justiției, sănătății, agriculturii și cel al afacerilor interne, iar PDM a preluat ministerele afacerilor externe, economiei, educației, apărării și funcția de viceprim-ministru pentru Reintegrare. De asemenea, cele două partide s-au angajat să constituie coaliții de guvernare și la nivel local. [Portalul Anticorupție.md a scris](#) că patru din cei cinci miniștri propuși de PDM au fost implicați în ilegalități.

În aprilie 2019, [reprezentanți ai PSRM](#) și președintele țării [Igor DODON](#), care este liderul informal al PSRM, declarau că nu vor face coaliție cu PDM și vor pleda pentru alegeri anticipate. Și PDM [a declarat](#) anterior că nu va face coaliție cu niciun partid din Parlament. În noiembrie 2019, PDM a votat pentru demiterea Guvernului SANDU și, peste câteva zile, pentru învestirea Guvernului CHICU propus de PSRM. De asemenea, după numirea Guvernului, PDM a avut aceleași opțiuni de vot ca și PSRM cu privire la majoritatea celor mai importante acte normative. În februarie 2020, șapte deputați au părăsit PDM și au creat Grupul parlamentar „Pro Moldova”, în frunte cu fostul speaker Andrian CANDU. Ei au invocat că PDM vrea să creeze o coaliție cu PSRM, lucru negat de către democrați. Ulterior, mai mulți deputați au părăsit PDM, aderând la grupul „Pro Moldova” și la fracțiunea Partidului Șor.

POZIȚIA MOLDOVEI ÎN CLASAMENTELE INTERNAȚIONALE PRIVIND DEMOCRAȚIA ȘI STATUL DE DREPT ÎN 2019

În anul 2019, Moldova s-a clasat pe locul 82 din 128 de țări în [Indicele Statului de Drept 2019-2020](#). La fel ca în anul precedent, țara noastră a înregistrat cel mai mic scor pentru absența corupției, clasându-se pe locul 12 din 14 la nivel regional și 106 la nivel mondial. Cel mai corupt în Moldova rămâne a fi domeniul poliției. Prima poziție în clasamentul absenței corupției o deține Danemarca. A doua cea mai slabă poziție Moldova a înregistrat-o pentru factorul „implementarea cadrului normativ”, ocupând locul 101. Moldova ocupă locul 92 la capitolul „limitarea puterilor guvernului”. La capitolul „sistemul de justiție penală”, Moldova s-a clasat pe locul 11 din 14 la nivel regional și pe locul 89 la nivel mondial. Domeniul cu cel mai bun scor obținut de Moldova este „ordinea și securitatea persoanelor și proprietății”, locul 31 la nivel mondial și patru la nivel regional.

În [Clasamentul mondial al democrației pentru anul 2019](#) elaborat de [the Economist Intelligence Unit](#), RM s-a poziționat pe locul 83 din 167 de state și înregistrează o scădere. Moldova a obținut un scor care o clasează printre țările cu un regim hibrid de guvernare. Țările care continuă să domine clasamentul la nivel mondial sunt Norvegia, Islanda și Suedia. Indicele se axează pe 60 de indicatori din cinci categorii:

procesul electoral și pluralismul, funcționarea guvernului, participarea politică, cultura politică democratică și libertățile civile. Moldova a obținut cel mai mic scor pentru cultura politică democratică.

Potrivit studiului [Freedom House cu privire la drepturile și libertățile civice 2020](#), în 2019 Moldova a obținut un scor general de 60 din 100 de puncte, în creștere cu două puncte față de anul trecut. La capitolul drepturile politice, Moldova a acumulat 26 din 40 de puncte, iar la capitolul libertăților civice - 34 din 60 de puncte. Moldova s-a clasat în categoria țărilor parțial libere, fiind la egalitate cu Fiji și Liberia.

În clasamentul [Indicelui Percepției Corupției \(IPC\)](#) pentru anul 2019, elaborat de Transparency International, Moldova s-a clasat pe locul 102 din 180 de țări, cu un scor de 32 de puncte. Ea a coborât trei poziții comparativ cu 2018. În topul statelor parteneriatului Estic, Moldova a ocupat locul trei de la coadă, un scor mai prost obținând doar Ucraina și Azerbaidjanul. În fruntea clasamentului sunt Danemarca și Noua Zeelandă. Nivelul înalt al corupției din Moldova a fost evidențiat și de către [Secretara Generală a Consiliului European, Marija PEJČINOVIĆ BURIĆ](#).

JUSTIȚIE

MINISTERUL JUSTIȚIEI „MAI ÎNCEARCĂ” O DATĂ SĂ MODIFICE PREVEDERILE CONSTITUȚIEI CU PRIVIRE LA SISTEMUL JUDECĂTORESC

La sfârșitul lunii decembrie 2019, Ministerul Justiției a propus spre consultare [un proiect de lege](#) cu privire la modificarea Constituției. Proiectul este unul important pentru asigurarea independenței și responsabilizarea sistemului judecătoresc. Proiectul prevede că judecătorii sunt numiți pe viață, eliminând din Constituție necesitatea reconfirmării acestora de către Președintele țării după primii cinci ani de activitate. În același timp, proiectul consolidează independența Consiliului Superior al Magistraturii (CSM), prin stabilirea posibilității deținerii unui singur mandat de șase ani de membru al CSM, dar și modifică componența și clarifică condițiile de alegere sau numire a membrilor CSM. Proiectul mai exclude cerința ca judecătorii Curții Supreme de Justiție (CSJ) să fie numiți de Parlament și ca aceștia să fie judecători cu cel puțin 10 ani de experiență.

În [martie 2020](#) și [iunie 2020](#), Comisia de la Veneția a emis două avize cu privire la proiectele de modificare ale Constituției. În general, Comisia a catalogat modificările ca fiind pozitive și în conformitate cu standardele internaționale aplicabile. Comisia a formulat câteva recomandări în ceea ce privește modalitatea de selecție a membrilor CSM din rândul profesorilor și revocarea membrilor CSM. Comisia

de la Veneția a mai recomandat autorităților încetarea de drept a mandatelor membrilor CSM din rândul profesorilor, aleși de Parlament în ianuarie 2020. Potrivit Comisiei, acești membri au fost aleși într-o manieră controversată, fără consens politic și pentru un mandat complet de patru ani, ceea ce ar împiedica impactul pozitiv pe care ar fi trebuit să-l aducă modificările constituționale. Proiectul a fost modificat în conformitate cu recomandările Comisiei. La 1 iulie 2020, Ministerul Justiției [a anunțat](#) că a transmis proiectul spre avizare Curții Constituționale.

Deși votarea proiectului este demult așteptată, anterior autoritățile au eșuat de două ori să asigure adoptarea acestor modificări. În conformitate cu articolul 142, alin. (3) al Constituției, modificările la Constituție trebuie să fie adoptate în decursul unui an de la înregistrarea lor în Parlament. În 2016, în Parlament a fost înregistrat un proiect de lege similar, care nu a fost adoptat în decursul unui an de la înregistrare și, astfel, a devenit nul. În anul 2017, a fost inițiat un proiect similar, care însă a avut aceeași soartă, în pofida avizelor pozitive din partea [Curții Constituționale](#) și a [Comisiei de la Veneția](#). Comisia de la Veneția a calificat atunci modificările ca fiind în general pozitive și conforme standardelor internaționale.

MĂRUL DISCORDIEI - NUMIREA DE CĂTRE PARLAMENT A MEMBRILOR CSM

La 30 iulie 2019, membrul Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) din rândul profesorilor dl Serghei ȚURCAN a fost numit în funcția de judecător la Curtea Constituțională. La 20 noiembrie 2019, Ion POSTU, un alt profesor, membru al CSM, a renunțat la mandatul său în CSM. Astfel, la 20 noiembrie 2019, două funcții de membru al CSM din rândul profesorilor erau vacante. La 21 noiembrie 2019, [CSM a solicitat Parlamentului](#) suplinirea în mod de urgență a numărului de membri ai Consiliului, pentru evitarea lipsei de cvorum la ședințele CSM. Conform legii, Parlamentul urma să organizeze un concurs public în decurs de 30 de zile de la data apariției vacanței funcției.

La [4 decembrie 2019](#), Guvernul a aprobat un proiect de lege de modificare a Legii cu privire la CSM. Acesta mărea numărul membrilor CSM de la 12 la 15, inclusiv din contul măririi cu doi a numărului profesorilor. Proiectul mai prevedea că Președintele CSM poate fi doar un judecător, iar în absența președintelui CSM ([revocat în iulie 2019](#)), membru CSM cu

cea mai mare experiență din rândul judecătorilor va îndeplini interimatul. Proiectul a fost promovat foarte rapid în parlament. La 6 decembrie 2019 proiectul a fost deja adoptat în prima lectură, iar la [20 decembrie 2019](#), Parlamentul a [adoptat legea în lectură finală](#). În aceeași zi, ministrul Justiției a solicitat avizul Comisiei de la Veneția. La [22 ianuarie 2020](#), Comisia de la Veneția a emis avizul în care a apreciat pozitiv creșterea numărului de membri din rândul profesorilor, dar, în scopul reducerii riscului promovării persoanelor pe criterii politice, a recomandat ca aceștia să fie numiți de Parlament cu un vot calificat, sau să fie preselecți de o comisie independentă de experți. Comisia de la Veneția a criticat alegerea președintelui CSM exclusiv din rândul judecătorilor. În pofida opiniei critice a Comisiei de la Veneția, președintele Dodon a promulgat legea, iar modificările au intrat în vigoare la [31 ianuarie 2020](#).

La 3 februarie 2020, deputatul Sergiu LITVINENCO a înregistrat [un proiect de lege](#), ce propunea ca membrii CSM din rândul profesorilor de drept titulari să fie selecți de către

o comisie specială de experți. La o dată ulterioară, [ministru Justiției a declarat](#) că împărtășește această opinie. La 12 februarie 2020, Comisia Juridică a Parlamentului a discutat acest proiect, însă pentru el au votat doar doi deputați din partea opoziției. În schimb, [un alt proiect înregistrat în februarie de către președintele Dodon](#), prin care se propune excluderea interdicției introduse în decembrie 2019 ca membrii nejuducători ai CSM să poată candida pentru funcția de Președinte al CSM, a fost adoptată de Parlament în lectură finală la 9 iulie 2020.

La 5 februarie 2020, [Parlamentul a anunțat concurs](#) pentru selecția a patru membri ai CSM din rândul profesorilor și a aprobat un regulament în acest sens. La concurs [au depus dosarele 18 candidați](#), dintre care 17 au fost invitați la proba interviului. La 11 martie 2020, [CRJM și IPRE au solicitat suspendarea concursului](#) și au propus un mecanism independent de preselecție a candidaților, așa cum [a recomandat în ianuarie 2020 Comisia de la Venetia](#). Această solicitare a fost ignorată. La 13 martie 2020, [Comisia juridică a organizat proba interviului](#). Opoziția parlamentară

DUPĂ MODIFICAREA
CONSTITUȚIEI ÎN ANUL
2021, MANDATUL
MEMBRILOR NEJUDICĂTORI
AI CSM ALEȘI ÎN IANUARIE
2020 VA ÎNCETA

a boicotat interviul candidaților, invocând lipsa de integritate a unor candidați și faptul că, la [10 martie 2020](#), a fost modificată și componența Comisiei juridice pentru a asigura că reprezentanții majorității parlamentare dețin majoritatea în

Comisie. Comisia Juridică a invitat în calitate de observatori trei ONG-uri, Juriștii pentru drepturile omului, Centrul Pro-Marshall și Centrul de analiză și prevenire a corupției. Aparent, acestea au prezentat avizul scris asupra candidaților, care nu a fost făcut public. În urma interviului, Comisia juridică a [propus Plenului Parlamentului numirea în funcție a](#)

candidaților care au obținut cel mai mare punctaj. La 17 martie 2020, cei patru profesori au fost numiți în calitate de membri ai CSM [cu votul a 55 de deputați](#) ai majorității de la guvernare. Profesorii nici nu au fost prezentați în ședința Parlamentului, o practică constantă până la acea dată. În iunie 2020, [Comisia de la Venetia a criticat](#) alegerea membrilor CSM din rândul profesorilor, apreciind că procesul de selecție a fost influențat politic. Ea a recomandat că mandatul acestora să înceteze odată cu modificarea Constituției în anul 2021. [Proiectul de modificare a Constituției aprobat de Guvern la 1 iulie 2020](#) prevede încetarea mandatului membrilor profesori ai CSM.

ASEDIEREA JUSTIȚIEI DIN CAUZA UNEI HOTĂRÂRI CTEDO

La începutul anului 2020, președintele Igor DODON, prim-ministrul și ministrul Justiției au utilizat repetat cuvinte jignitoare la adresa sistemului judecătoresc (cum ar fi „[dezământul din justiție](#)”, „[judecători smecheri](#)”, „[indivizi](#)”, ș.a.). Majoritatea expresiilor de mai sus au fost determinate de hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului (CtEDO) în cauza [Ojog ș.a. c. Moldovei](#), pronunțată la 18 februarie 2020. Hotărârea se referă la exproprierea abuzivă în anul 2005 a foștilor proprietari ai unei părți din Centrul comercial „Gemeni”. Guvernul Republicii Moldova a fost obligat să plătească peste EUR 3.6 mln, sau să plătească doar EUR 1.5 mln și să restituie reclamanților o parte din complexul Gemeni. Președintele Igor DODON a declarat că judecătorii vinovați trebuie să plătească din propriile buzunare, că [ar trebui să le fie confiscată averea](#) și că insistă să fie modificată legea astfel, încât judecătorii să nu mai primească pensii mari. Dl Dodon a făcut declarații similare și anterior. La [27 iunie 2017](#), în contextul examinării în judecată a contestației împotriva deciziei sale de lipsire de cetățenia Republicii Moldova a fostului președinte al României, Traian BĂSESCU, dl Dodon a lăsat să se înțeleagă că cariera judecătorilor este în mâinile sale și că el este liniștit în ceea ce privește soarta dosarului.

AMENINȚĂRILE
POLITICIENILOR
PRIVIND NECESITATEA
RESPONSABILIZĂRII
JUDECĂTORILOR VINOVAȚI
DE CONDAMNĂRI LA
CTEDO, NU S-AU SOLDAT
CU NIMIC

Acuzațiile neechilibrate și selective ale politicianilor pot submina și mai mult încrederea publică în justiție. [Consiliul Superior al Magistraturii](#) (CSM), [Asociația Judecătorilor](#) și [unii magistrați](#) au reacționat la aceste declarații și le-au calificat drept campanie de denigrare a sistemului judecătoresc. [Potrivit Comisiei de la Venetia](#), nu orice greșală trebuie să ducă la răspunderea materială sau penală a judecătorilor, ci doar cele care sunt comise cu intenție sau din neglijență gravă. Legislația actuală permite deja intentarea acțiunilor pentru compensarea prejudiciilor împotriva celor care s-au

făcut vinovați de condamnarea la CtEDO. Până la moment, niciun judecător nu a fost obligat să compenseze statului prejudiciul cauzat prin acțiunile sale, chiar dacă în unele cauze încălcările nu puteau fi comise decât cu intenție sau neglijență gravă.

La [20 februarie 2020](#), Premierul Ion CHICU i-a cerut ministrului justiției să pregătească „urgent” o adresare la Procuratura Generală

privind inițierea urmăririi penale a [judecătorilor care se fac vinovați](#) de încălcările constatate în cauza [Ojog ș.a.](#). [Premierul a mai declarat](#) că va fi redusă finanțarea pentru sistemul judecătoresc în anul 2020 cu suma care trebuie plătită conform hotărârii CtEDO. El a mai cerut să fie sesizată

Autoritatea Națională de Integritate pentru verificarea integrității și a eventualelor conflicte de interese ale tuturor judecătorilor vinovați de condamnări la CtEDO și în bază cărora Guvernul a achitat despăgubiri. La [26 februarie 2020](#), ministrul Finanțelor a emis un ordin prin care a blocat MDL 70 mln din fondurile destinate instanțelor judecătorești. La [23 aprilie 2020](#), au fost aprobate modificări la Legea bugetului de stat, prin care s-a redus cu aproximativ MDL 70 mln bugetul instanțelor judecătorești. Au fost reduse alocațiile pentru administrarea judecătorească, personal și construcția instanțelor judecătorești. Reducerea dată este neconstituțională, deoarece, conform legii, ea poate fi

dispusă doar atunci când se reduc proporțional și bugetele altor instituții publice.

La [21 februarie 2020](#), Agentul guvernamental a sesizat Procuratura Generală. Sesizarea nu descrie pretensele abateri și nici infracțiunile investigate cărora se solicită. La [5 martie 2020](#), Procurorul General a declarat că va porni în timpul apropiat o procedură penală. Nu este clar dacă o asemenea urmărire penală a fost pornită. Mulți din judecătorii care au adoptat hotărâri judecătorești, care au dus la exproprierea în cauza Ojog ș.a. activează în calitate de judecători și nu au fost suspendați din funcție.

JUSTIȚIA DIN MOLDOVA ÎN PERIOADA STĂRII DE URGENȚĂ

La 17 martie 2020, [a fost declarată stare de urgență](#) pe întreg teritoriul Republicii Moldova, pentru o perioadă de 60 de zile. În legătură cu acest fapt au fost adoptate o serie de măsuri care au afectat sistemul de justiție. Majoritatea acestora sunt prevăzute în [Dispoziția Comisiei pentru Situații Excepționale \(CSE\) nr. 1 din 18 martie 2020](#). Măsurile speciale instituite în justiție vizau termenele legale (de prescripție, decădere, atac, soluționare a plângerilor, etc), care au fost întrerupte până la încetarea stării de urgență. Atât examinarea cauzelor civile, cât și a celor penale și contravenționale a fost suspendată, iar examinarea cauzelor care nu suferă amânare se desfășura prin teleconferință. Examinarea contestațiilor împotriva dispozițiilor CSE a fost dată în competența Curții de Apel Chișinău. Termenul de contestare a fost de 24 ore, fără posibilitatea repunerii în termen. Hotărârea Curții de Apel Chișinău nu era susceptibilă de atac.

În perioada dintre 30 martie-30 aprilie 2020, declarate zile de odihnă pentru sectorul bugetar, [procuratura și instanțele de judecată](#) au activat într-un regim special. Prezența la serviciu a procurorilor și judecătorilor, precum și a personalului care îi asistă, a fost dispusă doar în cazuri de strictă necesitate. Avocații, notarii și executorii judecătorești au fost însă obligați să își continue activitatea cu respectarea normelor sanitare epidemiologice, sub sancțiunea excluderii din profesie. Avocații, notarii și executorii judecătorești nu prestează exclusiv servicii care nu ar suferi amânare în contextul crizei pandemice. Prin urmare, obligarea acestora de a-și continua

activitatea nu a fost clară, mai ales având în vedere regimul juridic special stabilit pentru activitatea procuraturilor și a instanțelor judecătorești.

O serie de măsuri au fost adoptate în ceea ce privește executarea pedepselor. Conform [ordinului Ministrului Justiției nr.50 din 12 martie 2020](#), prelungit prin [ordinul nr. 61 din 10 aprilie 2020](#), și [Dispoziția CSE nr 1 din 18 martie 2020](#), toate închisorile din țară au intrat în carantină. Executarea pedepselor neprivative de libertate a fost suspendată. A fost suspendat și dreptul deținuților de a primi vizite, bunuri, sau de a ieși din penitenciar. Pe de altă parte, a fost dublat numărul și durata convorbirilor telefonice și desfășurarea teleconferințelor prin platforme software acceptate de administrația penitenciarului. Nu au fost însă prevăzute activități legate de sănătatea deținuților, inclusiv accesul la servicii de diagnostic și tratament. În legătură cu acest fapt, oficiul Avocatului Poporului și o serie de organizații ale societății civile au venit cu un [apel](#) prin care propus măsuri pentru îmbunătățirea tratamentului medical în penitenciare. [Avocatul Poporului a înaintat un demers](#) către Procurorul General și Președintele Consiliului Superior al Magistraturii în care a solicitat aplicarea în perioada stării de urgență a unor măsuri alternative detenției pentru categoriile de infracțiuni mai puțin grave, în care sunt vizate persoane cu vârsta de peste 50 de ani și cu boli cronice. CRJM a sintetizat [într-un infografic](#) toate măsurile dispuse pe perioada stării de urgență și care au afectat sistemul de justiție din Moldova.

MAI MULT DE JUMĂTATE DIN HOTĂRĂRILE JUDECĂTOREȘTI SUNT DEPERSONALIZATE DEFECTUOS

La 24 ianuarie 2020, CRJM a prezentat rezultatele documentului analitic „[Transparența justiției versus datele cu caracter personal](#)”. Studiul analizează modul de publicare și anonimizare de către instanțele judecătorești din Moldova a hotărârilor judecătorești pe internet. Studiul constată, în urma

analizei a peste 1300 de hotărâri judecătorești identificate aleatoriu, că procesul de publicare și anonimizare a hotărârilor judecătorești este adesea defectuos sau inconsistent. [Regulile Consiliului Superior al magistraturii \(CSM\)](#) cu privire la publicarea și anonimizarea hotărârilor judecătorești pe

internet nu au fost respectate în 63% din cazurile analizate. În cauzele de corupție aceste reguli nu au fost respectate în 55% din cazuri. Potrivit analizei, aplicarea defectuoasă a depersonalizării hotărârilor judecătorești este o problemă sistemică. În cazul judecătorilor, rata medie a încălcării regulilor cu privire la publicare și depersonalizare este de 75%, iar în unele judecătorești aceasta depășește 90%. La nivelul curților de apel, situația este mai bună decât în judecătorești, dar la fel de îngrijorătoare - 47% din hotărârile judecătorești nu corespund Regulamentului CSM. La CSJ prevederile date nu au fost respectate în 23% din hotărârile analizate.

UNEORI, ÎN HOTĂRĂRILE

JUDECĂTOREȘTI

ESTE ANONIMIZAT

CHIAR ȘI NUMELE

JUDECĂTORULUI!

analizate (34%). La fel, sunt anonimizate abuziv numele avocatului, procurorului, sau agentului constatator, iar uneori chiar și denumirea judecătorei și numele judecătorului (11 hotărâri din cele analizate (1%)). O altă încălcare este depersonalizarea parțială a hotărârilor publicate – datele sunt depersonalizate doar într-o parte a hotărârii, iar în cealaltă parte, de regulă la sfârșitul hotărârii, aceste nu sunt depersonalizate (în 172 de hotărâri (21% din hotărârile analizate)).

CRJM a recomandat CSM clarificarea prevederilor problematice din Regulamentul CSM, precum și măsuri urgente de consolidare sau „reîmprospătare” a cunoștințelor corpului

De cele mai multe ori, nu a fost respectată obligația ascunderii adresei de domiciliu, a datei și locului nașterii, a IDNP-ului sau numărului de înmatriculare al automobilului (în cel puțin 305 (38%) hotărâri analizate). Totodată, sunt depersonalizate abuziv numele inculpaților, autorilor sau instigatorilor acolo unde acestea nu trebuie depersonalizate (în 179 de hotărâri

judecătorești și ale asistenților judiciari privind modul de depersonalizare a hotărârilor judecătorești publicate pe internet. Modul incorect de depersonalizare a hotărârilor judecătorești afectează viața privată a persoanelor fizice care compar în instanțele de judecată, dar și erodează încrederea în sistemul judecătorești.

SUCCESELE ȘI PROVOCĂRILE PROCURATURII ÎN ANUL 2019

La începutul anului, Procuratura Generală a publicat [raportul de activitate](#) pentru anul 2019. Raportul enumeră mai puține progrese decât în anii precedenți. În schimb, acesta descrie numeroase provocări ale instituției care au influențat negativ performanța și eficiența acesteia în 2019. Schimbarea „Guvernelor”, demisia Procurorului General dar și asocierea Procuraturii cu reprezentanții mediului politic și cu disputele politice sunt menționate drept factori care au determinat scăderea performanței instituției și au afectat imaginea procuraturii. Raportul mai enumeră erori și omisiuni admise de către managementul precedent, care ar fi admis procese penale pornite abuziv, măsuri speciale de investigație efectuate ilegal, tergiversarea și ineficiența unor investigații importante, precum și reprezentarea defectuoasă a acuzației în instanțele de judecată. În 2020, raportul subliniază drept prioritate excluderea unor asemenea practici și sancționarea procurorilor responsabili de aceste încălcări.

În 2019, cei 640 de procurori în funcție au condus urmărirea

penală în 46,758 de cauze (47,514 în 2018) și au exercitat urmărirea penală în 4,162 de cauze (4,429 în 2018). Procurorii au înaintat 4,261 de demersuri de autorizare a măsurilor speciale de investigații (5,578 în 2018), dintre care doar 38 (0.9%) au fost respinse. Cele mai frecvente măsuri speciale în cadrul urmăririi penale rămân a fi interceptarea comunicărilor și a imaginilor – 2,812 de cazuri, colectarea informației de la furnizorii de servicii de comunicații electronice - 707 cazuri (770 în 2018) și documentarea cu ajutorul metodelor și mijloacelor tehnice, precum și localizarea sau urmărirea prin sistemul de poziționare globală (GPS) ori prin alte mijloace tehnice – 507 cazuri (594 în 2018). În 2019, Procuratura Generală a creat două subdiviziuni noi cu atribuții speciale: Serviciul protecția datelor cu caracter personal și Serviciul de audit intern. Suplimentar, a fost perfecționat sistemul E-dosar, fiind completat cu modele de acte procesuale pentru a simplifica intervenția procurorilor în gestionarea sistemului. În 2019, 24 de procurori au fost sancționați disciplinar (față de 13 în 2018).

TURBULENȚE ÎN PROCURATURĂ ODATĂ CU NUMIREA PROCURORULUI GENERAL

În [ianuarie 2020](#), procurorul general Alexandr STOIANOGLO a prezentat rezultatele controalelor efectuate la Procuratura Anticorupție și Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale (PCCOCS). Au fost constatate mai multe deficiențe, printre care lipsa evidenței măsurilor speciale de investigații și pornirea abuzivă a mai multor dosare

penale, unele doar în scopul efectuării măsurilor speciale de investigații (în principal, interceptări ale comunicărilor).

La PCCOCS multe dosare penale sunt investigate ani de zile. În perioada 1 august 2016 – decembrie 2019, doar 10% din cauzele finalizate s-au referit la infracțiuni comise de grupări

organizate. La Procuratura Anticorupție s-a constatat că 1/3 din cauzele finalizate cu condamnare se referă la corupția mică, în care obiectul mitei nu depășește MDL 5,000. În perioada 2016 – 2019, în dosarul fraudei bancare investigațiile au fost realizate de un grup format de doar șase procurori și fără o planificare adecvată. [CRJM a propus anterior excluderea](#) din competența Procuraturii Anticorupție a cauzelor de mică corupție. Cu urmare a acestui control, [au fost inițiate mai multe](#) proceduri disciplinare și penale împotriva procurorilor, în special pentru interceptări abuzive a comunicărilor și tergiversarea investigațiilor.

În perioada ianuarie – februarie 2020, procurorul general Stoianoglo a avut mai multe întâlniri cu procurorii, inclusiv cu cei din procuraturile specializate. El le-a cerut demisia de bună voie unor procurori și să [înceteze „vizitele rușinoase pe la misiunile diplomatice”](#). În acea perioadă, peste 20 de procurori de la procuraturile specializate au fost trimiși fără acordul lor, pentru 30 de zile, în procuraturile teritoriale din afara Chișinăului, iar în procuraturile specializate au fost aduși peste 15 procurori din procuraturile teritoriale, pentru perioade cuprinse între 3 și 6 luni.

ÎNCĂ O TENTATIVĂ DE ANULARE A PENSIILOR SPECIALE ALE JUDECĂTORILOR

De la 1 ianuarie 2021, pensia judecătorilor va fi stabilită și indexată potrivit regulilor generale prevăzute de [Legea privind sistemul public de pensii](#). Noul mecanism de calcul și indexare a pensiilor judecătorilor a fost propus de Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale și Casa Națională de Asigurări Sociale. [Proiectul de lege](#) a fost votat de Parlament la 27 februarie 2020. În nota informativă la proiect este indicat că scopul acestuia este respectarea principiului contributivității, adică primirea contribuțiilor de asigurări sociale în funcție de contribuțiile plătite. Nota informativă nu face referință la calcule financiare care ar fi motivat necesitatea acestui proiect de lege.

În prezent, pensia judecătorilor este stabilită în funcție de mărimea salariului judecătorului în funcție. Astfel, judecătorul care a atins vârsta de 50 de ani și are o vechime în muncă de 20 de ani, dintre care 12 ani și jumătate în funcție de judecător, are dreptul la pensie pentru vechime în muncă în mărime de 55% din salariul mediu lunar, plus 3% pentru fiecare an complet de muncă peste vechimea de 20 de ani, dar nu mai mult de 80% din salariul mediu lunar (art. 32 din [Legea cu privire la statutul judecătorului](#)).

Actualmente, pensia judecătorilor este recalculată în fiecare an, în funcție de mărimea salariului judecătorilor în funcție (detalii privind mărimea salariilor judecătorilor în [Buletinul Informativ CRJM nr. 20](#)). Proiectul de lege a anulat și recalcularea pensiilor judecătorilor. Pensiile judecătorilor vor fi indexate după regulile generale, de 2 ori pe an, la 1 aprilie și 1 octombrie. Noile reguli privind indexarea pensiilor se vor aplica inclusiv pensiilor stabilite pentru judecători până la 1

**PENSIILE
JUDECĂTORILOR NU
VOR MAI FI INDEXATE ÎN
FUNCȚIE DE SALARIUL
JUDECĂTORILOR ÎN
FUNCȚIE**

ianuarie 2021 și pentru procurori până la 1 ianuarie 2018.

Guvernul a încercat și în trecut să modifice modul de calculare a pensiilor judecătorilor, dar fără succes. În [2011](#), Curtea Constituțională (CCM) a declarat neconstituționale prevederile unei legi prin care se diminuau condițiile

speciale de pensionare a judecătorilor, menținându-le în privința celorlalte categorii prevăzute de lege. În [2017](#), CCM a constatat neconstituționalitatea anulării pensiilor speciale ale judecătorilor, pe motiv că excluderea prevederilor care reglementează pensia specială a judecătorilor afectează principiul independenței judecătorului (detalii despre hotărârea CCM în [Buletinul Informativ CRJM nr. 15](#)). În ambele cazuri, CCM a fost sesizată de Curtea Supremă de Justiție.

Un alt [proiect de lege](#) înregistrat la 25 noiembrie 2019 de un grup de deputați din opoziție prevede majorarea graduală a vârstei de pensionare a judecătorilor începând cu 1 ianuarie 2021 și stabilirea vârstei standard de pensionare de 63 de ani începând cu 2028. În prezent, orice judecător care a împlinit 50 de ani poate cere pensia pentru vechime în muncă. Proiectul mai prevede și anularea indemnizațiilor unice la eliberarea din funcție. Actualmente, la plecarea onorabilă din sistem, judecătorul primește o indemnizație unică în mărime de 50% din media salariului de judecător la momentul plecării, înmulțită la numărul de ani lucrați ca judecător. La 25 martie 2020, Guvernul a dat [aviz pozitiv](#) majorării vârstei de pensionare a judecătorilor. În următoarea zi, Consiliul Superior al Magistraturii [și-a exprimat dezacordul](#) cu acest proiect de lege și cu avizul Guvernului. La 9 iulie 2020, proiect a fost adoptat de Parlament în prima lectură.

JUDECĂTORII CURȚII CONSTITUȚIONALE NU POT FI TRAȘI LA RĂSPUNDERE PENTRU VOTURILE ȘI OPINIILE EXPRIMATE ÎN EXERCITIUL FUNCȚIEI

La 26 martie 2020, Curtea Constituțională (CCM) [a adoptat o hotărâre](#) în care explică în ce condiții pot fi atrași la răspundere

penală judecătorii CCM. Solicitarea a fost depusă în august 2019 de către fostul procuror general interimar Dumitru

ROBU, în contextul investigării evenimentelor din 7-15 iunie 2019, când foștii judecători ai Curții au adoptat mai multe decizii controversate. Aceste hotărâri au fost folosite ulterior de către Partidul Democrat din Moldova (PDM) pentru a contesta legitimitatea Guvernului Sandu, investit la 8 iunie 2019, pentru a iniția dizolvarea Parlamentului și a refuza transferul controlului asupra instituțiilor guvernamentale către noul Guvern.

CCM a stabilit, printre altele, că judecătorii constituționali beneficiază de imunitatea funcțională. Ei nu pot fi trași la răspundere pentru voturile și opiniile exprimate și pentru acțiunile legale întreprinse în exercitarea funcției lor. Judecătorii CCM pot totuși fi trași la răspundere pentru orice infracțiune comisă în afara procesului de luare a deciziei. De exemplu, aceștia pot fi trași la răspundere pentru luare de mită (materială sau politică). Curtea a mai stabilit că, pentru pornirea urmăririi penale împotriva unui judecător al CCM, este necesară încuviințarea prealabilă a plenului CCM, inclusiv pentru foștii judecători.

Se pare că hotărârea Curții totuși nu formulează un răspuns cert cu privire la posibilitatea atragerii la răspundere penală a judecătorilor CCM, în cazul comiterii unei abateri intenționate

și/grave de la normele imperative sau practica judiciară uniformă. În decembrie 2019, la solicitarea CCM, [Comisia de la Veneția a explicat](#) că judecătorii CCM, ca și orice alți judecători, pot răspunde penal și material „în cazuri excepționale de deviere de la principiile și standardele statului de drept și ale constituționalismului”. Comisia de la Veneția a mai menționat că CCM este obligată să ridice imunitatea judecătorilor în caz că acest fapt se solicită, decât dacă este vorba de urmărirea judecătorului pentru opiniile exprimate sau dacă constată un abuz evident din partea acuzării. În contextul deciziilor emise de către judecătorii Curții în iunie 2019, Comisia de la Veneția [a publicat și o opinie](#) în care semnala că hotărârile în cauză nu puteau fi explicate logic și nu se bazau pe textul și spiritul Constituției.

Din toamna anului 2019, Procuratura nu a mai comunicat public informații despre investigarea abuzurilor comise în iunie 2019. În pofida avizului vag al CCM și a caracterului vădit arbitrar al hotărârilor CCM din 7-8 iunie 2019, procurorul general nu a solicitat CCM încuviințarea urmăririi penale a foștilor judecători ai CCM. Aceștia și-au anunțat demisia *in corpore* în vara anului 2019.

ANTICORUPȚIE

AUTORITATEA NAȚIONALĂ DE INTEGRITATE ÎN ANUL 2019

Conform [Raportul de activitate al ANI pentru anul 2019](#), inspectorii de integritate au examinat 2,764 de declarații de avere și interese personale, ceea ce constituie 2.4% din declarațiile depuse. Au fost inițiate 301 controale și au fost întocmite 147 de acte de constatare). În 94 de cazuri s-a constatat încălcarea regimului juridic al declarării averii, al conflictelor de interese sau al incompatibilităților, iar 53 de cauze au fost clasate deoarece nu au fost constatate abateri. Din cele 94 de abateri constatate, 60 se referă la conflictele de interes, 23 – la incompatibilități, 10 – la declararea averii și intereselor personale, iar o cauză - la restricțiile de a deține funcții publice.

În privința a 76 de subiecți, ANI urma să solicite încetarea mandatului, a raporturilor de muncă ori de serviciu și decăderea din dreptul de a mai exercita o funcție publică pe un termen de trei ani. 33 dintre cei vizați sunt conducători ai instituțiilor publice, 17 - primari, 12 - consilieri locali și 14 fac parte din alte categorii.

Inspectorii de integritate au examinat 133 de cauze contravenționale. Din total, au fost întocmite 100 procese-

verbale, 72 dintre care se referă la încălcarea regulilor de declarare a averii și intereselor personale, iar 17 – la nedeclararea sau nesoluționarea conflictului de interese. În instanța de judecată au fost expediate doar 26 de dosare contravenționale (20%).

În 2019, inspectorii de integritate au examinat 2,764 de declarații de avere și interese personale, ceea ce constituie 2.4% din cele depuse. Din raportul ANI nu este clar câte controale au vizat funcționarii de rang înalt, însă acest cifre sugerează că ANI nu s-a concentrat pe verificarea averilor acestora. Conform informațiilor de pe pagina web a Autorității, în anul 2019 au fost verificate [declarațiile a 400 de judecători](#) (din totalul de circa 480 de judecători în funcție) și [300 de procurori](#) (din totalul de circa 700 de procurori). Ca urmare, în privința judecătorilor au fost inițiate șase controale și 16 cauze contravenționale pentru depunerea cu întârziere a declarațiilor. Numărul mare al judecătorilor și procurorilor verificați nu ar trebui să ne entuziasmeze - în majoritatea cazurilor inspectorii de integritate au verificat doar faptul depunerii în termen a declarației.

**ANI A VĂZUT NEREGULI
DOAR ÎN ȘASE DIN 400
DECLARAȚII DE AVERE
ALE JUDECĂTORI PE
CARE LE-A „VERIFICAT”**

ANI VERIFICĂ AVEREA ADJUNCTULUI PROCURORULUI GENERAL, RUSLAN POPOV

La 22 ianuarie 2020, portalul Anticorupție.md a publicat ancheta jurnalistică „[Latifundiarul de la șefia Procuraturii Generale](#)” privind averea adjunctului procurorului general, Ruslan POPOV. Potrivit investigației, dl Popov a organizat o afacere în domeniul agriculturii, care cuprinde o livadă de 100 ha în satul Mileștii Mici, raionul Ialoveni. Afacerea este înregistrată pe numele tatălui dlui Popov, care este pensionar. Investigația menționa că pe acel teritoriu se construiește și un frigider pentru păstrarea fructelor.

În următoarea zi, Procuratura Generală a publicat un [comunicat de presă](#) potrivit căruia informația din investigația jurnalistică a fost expediată la Autoritatea Națională pentru Integritate (ANI) pentru control. Cea mai mare parte din comunicat s-a referit la explicațiile dlui Popov privind originea averilor, cu mențiunea că informațiile denigratoare „sunt regizate intenționat de către anumite persoane și grupuri de interese politice, economice și

criminale ... și ar putea determina atragerea lor la răspundere, conform legii”, care sună mai degrabă a amenințare. În aceeași zi, ANI [a comunicat](#) că a inițiat controlul privind regimul juridic al averilor dlui Popov. La sfârșitul verii 2020, se pare că investigația ANI încă nu era finalizată.

Anterior, în octombrie 2013, dl Popov a fost suspendat din funcția de procuror, în legătură cu pornirea unei cauze penale conform art. 352 alin. (1) din Codul penal pentru declararea necorespunzătoare a averii, în urma publicării unei [investigații jurnalistice](#) privind nedeclararea imobilului în care locuia. Dosarul penal a fost clasat ulterior. La 6 decembrie 2019, noul procuror general, Alexandr STOIANOGLO, [l-a ales](#) pe dl Popov în calitate de adjunct al său. În cadrul procuraturii, dl Popov este responsabil de exercitarea urmăririi penale. Aceasta este *de facto* cea mai influentă funcție de adjunct al procurorului general.

CAUZE NOTORII

PROCURATURA A REFUZAT ÎNCEPEREA URMĂRIII PENALE PRIVIND FINANȚAREA ILEGALĂ A PSRM DE CĂTRE PLAHOTNIUC

În septembrie 2016, RISE Moldova a publicat o [investigație jurnalistică](#) în care a scris că Partidul Socialiștilor din Republica Moldova (PSRM) ar fi beneficiat de sponsorizări de MDL 30 mln (circa USD 1.5 mln) de la o companie off-shore din Bahamas conectată la Federația Rusă. Transferul a avut loc cu câteva luni înainte de alegerile prezidențiale din 2016 prin intermediul companiei Exclusiv Media SRL, deținută de deputatul Corneliu FURCULIȚĂ. Potrivit RISE Moldova, Exclusiv Media SRL a încheiat contracte de împrumut cu mai multe persoane apropiate PSRM, care ulterior au făcut donații către PSRM. Printre aceste persoane se numără Corneliu FURCULIȚĂ, deputat și actualmente șeful fracțiunii PSRM în Parlament, Vasile BOLEA, deputat PSRM, Maxim LEBEDINSCHI, membru al Comisiei Electorale Centrale la acel moment, Petru CORDUNEANU, consilier municipal PSRM, etc. În 2016, legea interzicea finanțarea partidelor din exterior.

Firma Exclusiv Media SRL [era deja vizată într-o urmărire penală](#) pentru spălare de bani. Urmărirea penală a fost deschisă de Centrul Național Anticorupție (CNA) la 1 iulie 2016, înainte de scrutinul prezidențial și înainte de publicarea investigației RISE. Mai multe detalii despre această urmărire penală nu se cunosc.

La 4 noiembrie 2016, cu câteva zile înaintea turului II al alegerilor prezidențiale, atât PSRM, cât și firma Exclusiv Media SRL [au acționat în judecată](#) RISE Moldova. În dosarul PSRM contra RISE Moldova, la 21 decembrie 2017, Judecătoria Chișinău a admis parțial cererea de chemare în judecată a PSRM și a obligat RISE să publice o dezmințire și să achite prejudiciul moral de MDL 10 mii. Instanța a considerat că afirmațiile și/sau informațiile răspândite privind finanțarea PSRM din fonduri externe, precum și privind finanțarea de către PSRM din fonduri externe a campaniei electorale a dlui Igor DODON erau lipsite de substrat factologic și nu corespundeau realității. Dl Dodon a anticipat această hotărâre de judecată cu circa jumătate de an, menționând la 12 mai 2017, în timpul [unei emisiuni TV](#) [secvența 1:00:26 — 1:00:48], soluția instanței de judecată. Hotărârea Judecătoriei Chișinău a fost menținută de Curtea de Apel Chișinău la 18 aprilie 2018 și de [Curtea Supremă de Justiție](#) la 11 iulie 2018.

În cel de-al doilea dosar, Exclusiv Media SRL contra RISE Moldova, la 22 februarie 2017, prima instanță a admis parțial cererea Exclusiv Media SRL. La 31 mai 2018, Curtea de Apel Chișinău [a admis](#) apelul RISE Moldova, a casat hotărârea primei instanțe și a decis trimiterea dosarului la rejudecare.

După mai bine de 3 ani, în martie 2020, în urma rejuducării, Judecătoria Chișinău sediul Centru [a respins](#) ca nefondată acțiunea Exclusiv Media SRL.

În vara anului 2019, au avut loc câteva evenimente care au pus în discuție din nou finanțarea din exterior a PSRM. În iunie 2019, Igor DODON și Vladimir PLAHOTNIUC au negociat în secret formarea unei alianțe în Parlament între PSRM și Partidul Democrat din Moldova (PDM). La 8 iunie 2019, Publika TV, deținută de dl Plahotniuc, [a publicat un material video](#) în care Igor DODON și Vlad PLAHOTNIUC discută despre formarea unei coaliții de guvernare. În timpul discuțiilor, care se pare că au avut loc pe 7 iunie 2019, dl Dodon a afirmat că a fost finanțat până în luna aprilie 2019 de Federația Rusă cu sume de aproape un milion de USD pe lună.

La 11 iunie 2019, Procuratura Anticorupție [s-a autosesizat](#) și a pornit un proces penal în baza acestor înregistrări video. Peste circa o lună, la 8 iulie 2019, Procuratura Anticorupție a adoptat o [ordonanță de refuz în pornirea urmăririi penale](#) în acest caz. La 26 noiembrie 2019, Viorel MORARI, șeful Procuraturii Anticorupție, [a anulat](#) ordonanța din 8 iulie 2019, deoarece a fost emisă fără o verificare deplină a faptelor. La începutul lunii decembrie 2019, DI Morari a conexas dosarul din 2019 cu cel inițiat în iulie 2016 cu implicarea companiei Exclusiv Media. DI Morari a creat un grup din 38 de procurori și ofițeri de urmărire penală pentru efectuarea urmăririi penale.

Viorel Morari a fost înlăturat din funcție în decembrie 2019 și împotriva lui a fost pornit un dosar penal, iar în ianuarie

PROCURORII NU AU
VĂZUT PROBLEME
ÎN INCIDENTUL CU
„CULIOCUL”

2020 el a fost reținut. DI Morari [sustine](#) că problemele sale au apărut pentru că ar fi decis reluarea anchetei privind modul în care au fost finanțat PSRM. [Potrivit dlui Morari](#), în noiembrie 2016, Ruslan FLOCEA, noul șef al CNA, l-a rugat să verifice dosarul, fiindcă este unul de rezonanță și, dacă e posibil, să înceteze urmărirea penală. După efectuarea controlului, dl Morari a retras dosarul privind spălarea banilor în care era vizată Exclusiv Media SRL din gestiunea CNA și l-a transmis în gestiunea Procuraturii Anticorupție. În ianuarie 2020, noul procuror general, Alexandr STOIANOGLO, [a declarat](#) că, în baza demersului președintelui PSRM, a făcut un control și a decis că cele două dosare au fost unite ilegal, că acestea nu au nicio tangență ca să poată fi comasate. Dosarele au fost disjuncte și instrumentate mai departe separat.

În ianuarie 2020, după controlul la Procuratura Anticorupție inițiat de noul procuror general, procurorul Eugeniu RURAC care a instrumentat acest caz, [și-a dat demisia](#). La 6 martie 2020, Procuratura Anticorupție [a emis un comunicat de presă](#) prin care a informat că a dispus neînceperea urmăririi penale în baza imaginilor video de la sediul PDM, pe motiv că fapta nu a întrunit elementele constitutive ale vreunei infracțiuni. Procuratura a menționat că în cadrul investigațiilor efectuate nu au fost identificate probe care ar demonstra că a fost comisă o infracțiune, iar veniturile și cheltuielile PSRM pentru anii 2016, 2017 și 2018 au fost raportate corect. În același timp, Procuratura Anticorupție a comunicat că dosarul pornit în 2016, care privește spălarea banilor și în care este vizată și firma Exclusiv Media SRL, continuă. Din comunicatul de presă nu este clar dacă este vorba de cazul Bahamas sau despre urmărirea penală pornită la 1 iulie, menționată mai sus.

EVOLUȚII FULMINANTE ÎN DOSARELE LUI VEACESLAV PLATON

Omul de afaceri Veaceslav PLATON a fost condamnat cumulativ la 25 de ani de închisoare în două dosare. Primul este „dosarul BEM”, în care a fost condamnat la 18 ani de închisoare pentru escrocherie și spălare de bani. El a fost învinuit că, în noiembrie 2014, a obținut prin fraudă aproximativ MDL 870 mln (circa USD 58 mln) de la Banca de Economii a Moldovei, în urma unor credite acordate firmelor pe care le-ar fi gestionat *de facto*. Cel de-al doilea dosar este „dosarul Moldasig”, în care a fost recunoscut vinovat de tentativă de escrocherie prin sustragerea surselor financiare de la trei companii de asigurare și încercarea de mituire a unor angajați ai Detașamentului cu Destinație Specială „Pantera” și i s-a impus o pedeapsă de 12 ani de închisoare. Mai multe detalii despre aceste dosare le puteți găsi în Buletinele CRJM [nr. 21](#), [nr. 20](#), [nr. 16](#), [nr. 14](#) și [nr. 11](#).

În [dosarul „Moldasig”](#), Curtea Supremă de Justiție (CSJ) [a casat](#) la 29 octombrie 2019 decizia Curții de Apel Chișinău din 14 decembrie 2018 și a trimis cauza la rejudecare la Curtea de Apel Chișinău. CSJ a constatat că dlui Platon i-a fost încălcat dreptul la un proces echitabil. CSJ s-a referit la mai multe încălcări ale instanțelor de fond și de apel, cum ar fi neconcretizarea tuturor circumstanțelor de fapt, neaudierea unor martori, respingerea neîntemeiată a cererilor dlui Platon de numire a expertizei, contradicțiile dintre argumentele din hotărârea primei instanțe, lipsirea dlui Platon de dreptul la replică și la ultimul cuvânt. CSJ a mai menționat că Curtea de Apel Chișinău a stabilit în partea descriptivă a hotărârii fapta incriminată de mai multe ori, în mod diferit, precum și a calificat în mod diferit acțiunile acuzaților. CSJ a mai notat că dlui Platon i s-a încălcat dreptul la apărare prin desemnarea avocaților garantați de stat, deși dl Platon avea avocați și a

refuzat avocații acordați de stat, precum și respingerea cererii avocaților acordați de stat de amânare a examinării cauzei pentru a face cunoștință cu materialele cauzei.

La 30 ianuarie 2020, Curtea de Apel Chișinău [a rejudecat](#) „dosarul Moldasig” și a casat total sentința Judecătoriei Chișinău sediul Buiucani din 12 decembrie 2017 și a remis cauza la rejudecare la Judecătoria Chișinău. Instanța de apel a constatat că dl Platon a fost lipsit în instanța de fond de o apărare concretă și efectivă. Cauza a fost remisă la rejudecare deoarece, la anumite etape ale procesului, dl Platon a fost asistat de avocații acordați de stat. Codul de procedură penală (art. 415) nu permite trimiterea la rejudecare a cauzei pe acest motiv. Curtea de Apel Chișinău a publicat decizia sa, spre deosebire de decizia din 14 decembrie 2018, casată de CSJ.

Dl Platon era deținut în Penitenciarul nr. 13 din Chișinău. La 22 ianuarie 2020, Judecătoria Chișinău sediul Ciocana [a redus](#) termenul de detenție a acestuia cu 565 de zile din cauza condițiilor proaste de detenție, în temeiul unui recurs compensator. Anterior, și dl Filat a beneficiat de acest recurs (detalii în [Buletinul CRJM nr. 24](#)). În iunie 2020, [Veaceslav Platon a fost pus în libertate](#) la solicitarea procurorului general, pe motiv că a fost solicitată revizuirea condamnării sale, care

se pretinde a fi arbitrară. Pentru detalii despre eliberarea dlui Platon, citiți următorul buletin al CRJM.

În noiembrie 2019, o instanță de judecată din Kiev, prin hotărâre irevocabilă, [a anulat](#) decizia Procuraturii Generale a Ucrainei de extrădare a dlui Platon în Moldova. Procurorul General al Ucrainei [a solicitat](#) întoarcerea dlui Platon în Ucraina. O instanță de judecată din Rusia a dispus la 14 august 2019 [arestarea din oficiu](#) a dlui Platon pentru scoaterea ilegală a RUR 37 mlrd de pe teritoriul Federației Ruse. Mai devreme, la 5 august 2019, aceeași instanță de judecată a dispus arestarea lui Vladimir PLAHOTNIUC, care figurează în același dosar penal. Federația Rusă i-a anunțat în căutare pe dnii Platon și Plahotniuc. Atât Rusia, cât și Ucraina au cerut extrădarea dlui Platon. La 22 ianuarie 2020, Procuratura Generală a comunicat că [a respins](#) solicitarea de întoarcere a dlui Platon în Ucraina și de extrădare în Federația Rusă, pe motiv că Platon deține cetățenia Republicii Moldova.

Procurorul general Alexandr STOIANOGLO [a declarat](#) în februarie 2020 că dl Platon a fost audiat în dosarul privind furtul miliardului și că orice declarație a sa va fi investigată de Procuratura Generală. Anterior, dl Platon nu fusese audiat și în dosarul care îl viza pe dl Plahotniuc (detalii în [Buletinul CRJM nr. 21](#)).

CSM A REFUZAT ÎN CONDIȚII NECLARE RECONFIRMAREA ÎN FUNCȚIE A UNUI JUDECĂTOR

Conform art. 116 din Constituție, judecătorii sunt inițial numiți pentru un mandat de cinci ani. La expirarea acestui termen, ei trebuie reconfirmați în funcție de către președintele țării, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii (CSM). La [16 aprilie 2020](#), CSM a refuzat să propună Președintelui țării reconfirmarea în funcție a judecătorului Mihai MURGULEȚ până la atingerea plafonului de vârstă. Mandatul de 5 ani al acestuia a expirat la 4 februarie 2020. În iunie 2019, judecătorul a [raportat CSM](#) că, între 2018 și 2019, mai mulți președinți de instanță au încercat să-l influențeze. Ca urmare a denunțului său, mai mulți președinți de instanță, inclusiv președintele Curții Supreme de Justiție, au fost înlăturați din funcție pentru o scurtă perioadă (detalii în [Buletinul CRJM nr. 22](#)).

În ședința CSM, membrul CSM Victor MICU a solicitat amânarea examinării acestei chestiuni, invocând mai multe proceduri disciplinare pendinte împotriva judecătorului Murguleț. Dl Murguleț a insistat asupra examinării chestiunii în aceeași zi, iar CSM a examinat chestiunea. CSM nu a întrunit numărul necesar de voturi pentru reconfirmarea în funcția de judecător a dlui Murguleț. CSM a invocat că în perioada 1 ianuarie 2019 – 26 martie 2020, în privința judecătorului au fost înregistrate 56 de sesizări și întocmite 11 rapoarte, că

judecătorul ar fi lipsit nemotivat de la serviciu în total 40 de ore în decursul a două luni, că ar avea restanțe la redactarea mai multor acte procesuale și că ar fi făcut mai multe declarații în cadrul unei emisiuni TV care sunt calificate drept „atacuri” directe la imaginea justiției și reduc încrederea publicului în justiție. Refuzul CSM de a propune președintelui țării reconfirmarea în funcția de judecător a dlui Murguleț până la atingerea plafonului de vârstă trezește îngrijorări serioase. Deși au fost invocate mai multe sesizări disciplinare, la acea dată toate acestea erau pendinte, iar Colegiul disciplinar nu-i aplicase judecătorului nicio sancțiune disciplinară. Nici Comisia de etică nu a constatat încălcarea eticii profesionale de către dl Murguleț. Activitatea dlui Murguleț a fost evaluată cu [calificativul „foarte bine”](#), iar invocarea absențelor de la serviciu pare să nu fi afectat activitatea judecătorească, iar judecătorul a încercat să își justifice absențele. [La 11 mai 2020](#), președintele Republicii Moldova a emis un decret privind eliberarea domnului Murguleț din funcția de judecător.

Hotărârea CSM a fost percepută ca o răzbunare pentru denunțul dlui Murguleț și are un efect descurajant asupra celorlalți judecători care ar dori să raporteze influențe din partea colegilor lor. Cel puțin patru asociații de judecători

au criticat hotărârea CSM: [Vocea Justiției din Moldova, două organizații profesionale ale judecătorilor din România](#)

și [una din Olanda](#). Ultima dată CSM a refuzat să propună [reconfirmarea în funcție a unui judecător în 2014](#).

DREPTURILE OMULUI

MOLDOVA – DIN NOU ÎN TOPUL ȚĂRILOR CU CELE MAI MULTE CERERI ȘI CONDAMNĂRI LA CTEDO

La 31 ianuarie 2020, CRJM a lansat [nota analitică](#) privind Republica Moldova la Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO) în anul 2019. Analiza CRJM a fost efectuată în baza [Raportului de activitate al CtEDO](#) pentru anul respectiv și a studierii [jurisprudenței CtEDO](#) în cauzele moldovenești.

Deși în 2019 CtEDO a primit cel mai mic număr de cereri îndreptate împotriva Moldovei din ultimii 12 ani, totuși, moldovenii s-au adresat la CtEDO de 3.4 ori mai des decât media europeană. Raportat la populația țării, Moldova s-a plasat pe locul șase din 47 de țări membre ale Consiliului Europei la acest capitol. Având în vedere că în 2019 încrederea în justiție nu s-a schimbat simțitor în comparație cu 2018, se pare că scăderea se datorează reducerii popularității CtEDO.

Până la 31 decembrie 2019, CtEDO a pronunțat 441 de hotărâri în cauzele moldovenești, dintre care 54 - în anul

2019. La acest capitol, în 2019 Moldova s-a plasat pe locul cinci din cele 47 de țări.

Cel mai des Moldova a fost condamnată de CtEDO pentru felul în care judecătorii sau procurorii au aplicat legea. Cele mai frecvente tipuri de violări constatate de CtEDO sunt neexecutarea hotărârilor judecătorești (violări vechi), maltratarea, anchetarea inadecvată a maltratărilor și a deceselor, detenția în condiții proaste, detenția arbitrară și casarea neregulamentară a hotărârilor judecătorești irevocabile. În baza tuturor hotărârilor și deciziilor pronunțate până la 31 decembrie 2019, Republica Moldova a fost obligată să plătească peste EUR 17,1 milioane (EUR 537,000 în 2019).

La 31 decembrie 2019, 1,056 cereri moldovenești încă așteptau să fie examinate, 95% dintre acestea având șanse mari de succes.

AU FOST PUBLICATĂ STATISTICA PRIVIND APLICAREA REMEDIULUI COMPENSATOR PENTRU DETENȚIA ÎN CONDIȚII PROASTE

La 1 ianuarie 2019, a intrat în vigoare [noul remediu](#) pentru detenția în condiții inadecvate. Potrivit acestuia, persoanele care au fost sau sunt deținute în condiții contrare art. 3 CEDO au dreptul la reducerea termenului de detenție, fie, în cazul în care reducerea nu poate avea loc, la o compensație bănească pentru fiecare zi de detenție în condiții proaste. Conform [raportului anual de activitate](#) al Administrației Naționale a Penitenciarelor pentru anul 2019, până la 31 ianuarie 2020, sistemul penitenciar a înregistrat 5,180 de plângeri pentru condițiile proaste de detenție. Pe parcursul anului 2019, judecătorii au examinat 2,402 cereri. Din totalul celor examinate, au fost admise 1,503 cereri și 899 - respinse. Drept urmare a cererilor admise, termenul detenției la 1,410 deținuți s-a redus în total cu 436,000 de zile și au fost acordate despăgubiri în mărime de MDL 1.6 mln. 137 de deținuți au fost eliberați din penitenciare. Printre persoanele eliberate s-au numărat fostul prim-ministrul Vlad FILAT și ex-sportivul Ion ȘOLTOIANU, condamnat pentru omor, păstrare ilegală de arme și șantaj. Aceasta a generat discuții publice

aprinse cu privire la rezonabilitatea existenței unui asemenea mecanism.

La 12 martie 2020, Parlamentul a suspendat aplicarea reducerii pedepsei condamnaților deținuți în condiții proaste. Legea a intrat în vigoare la 7 aprilie 2020 și s-a aplicat până la 1 mai 2020. [Ministerul Justiției a elaborat un proiect de lege](#) pentru perfecționarea mecanismului compensator. Modificările propuse exclud dreptul persoanelor arestate preventiv de a recurge la recursul compensator, reduce coeficientul de compensare a zilelor de detenție în condiții proaste la etapa arestării preventive, pune pe sarcina deținuților demonstrarea condițiilor de detenție, mărește termenul de examinare a plângerilor privind detenția în condiții proaste, etc. În [opinia CRJM](#), modificările supuse prin proiect îmbunătățesc nesemnificativ mecanismul compensator. Mai degrabă, acestea introduc limitări pentru deținuți în accesarea acestuia, iar unele măsuri propuse nu sunt racordate la legislația privind executarea pedepselor penale.

SOCIETATE CIVILĂ

OSC-URILE SOLICITĂ PARLAMENTULUI SĂ VOTEZE ÎN LECTURĂ FINALĂ PROIECTUL DE LEGE PRIVIND ORGANIZAȚIILE NECOMERCIALE

La 3 martie 2020, peste 20 OSC-uri printre care și CRJM, au semnat un [demers public](#) adresat tuturor fracțiunilor Parlamentare, prin care au solicitat reluarea consultărilor și votarea în a doua lectură a [proiectului Legii nr. 109 cu privire la organizațiile necomerciale](#). Noua lege vine să îmbunătățească considerabil cadrul de funcționare a OSC-urilor în ceea ce ține de crearea, organizarea și funcționarea OSC-urilor. Acesta simplifică înregistrarea organizațiilor necomerciale și înlătură structura rigidă de organizare internă a lor impusă de legislația actuală. Proiectul limitează posibilitățile statului de a exercita presiuni abuzive asupra organizațiilor necomerciale și exclude limitările nejustificate pentru fondarea organizațiilor necomerciale de către anumite categorii de persoane. În ceea ce privește activitatea politică, acesta instituie interdicția absolută pentru organizațiile necomerciale de a susține candidații în alegeri și instituie

limite clare privind relațiile dintre organizațiile necomerciale și partidele politice.

Organizațiile semnatare au solicitat Parlamentului și tuturor fracțiunilor parlamentare să adopte în lectură finală, să nu admită amendamente care ar îngreuna activitatea organizațiilor necomerciale, precum și să consulte OSC-urile cu privire la orice propunere de modificare a proiectului, într-o manieră transparentă și inclusivă. Adoptarea legii face parte din Planul Național de Acțiuni privind implementarea Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană 2017-2019. Proiectul a fost elaborat de un grup de lucru creat de Ministerul Justiției în martie 2016, din care au făcut parte și reprezentanți ai societății civile. Deși adoptarea proiectului în lectură finală urma să fie o acțiune firească, deja de 24 luni, Parlamentul tergiversează adoptarea acestuia.

RADIOGRAFIA ATACURILOR LA OSC-URI ÎN 2019

Mai multe OSC-uri au publicat [Radiografia atacurilor la Organizațiile Societății Civile \(OSC-uri\) pe parcursul anului 2019](#). Acesta este al treilea document de acest gen, primele vizând situația din anii [2016-2017](#) și anul [2018](#). În radiografia pentru anul 2019 sunt incluse atât atacurile la societatea civilă, cât și reacțiile OSC-urilor naționale și constatările organizațiilor internaționale, cum ar fi cele ale Raportorului Special al ONU privind situația apărătorilor drepturilor omului și ale Comisarului pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei. Atacurile sunt incluse în ordine cronologică.

Atacurile care au avut loc în 2019 s-au concentrat îndeosebi în jurul unor evenimente, cum ar fi alegerile parlamentare din februarie 2019, reforma justiției anunțată de Guvernul SANDU în vara anului 2019 sau selectarea judecătorilor la Curtea Constituțională. Câteva OSC-uri au fost ținta directă a atacurilor în 2019, printre care Asociația Promo-LEX, Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM), Amnesty International Moldova (AIM) și Fundația Soros-Moldova (FSM). Promo-LEX a fost atacată de mai mulți politicieni și autorități publice care s-au arătat deranjați de rapoartele de monitorizare alternative ale asociației cu privire la alegerile parlamentare din februarie 2019, sau de activitatea de monitorizare și raportare a drepturilor omului în regiunea

transnistreană. AIM a fost atacată după ce a criticat inacțiunea poliției față de hărțuiri și agresiuni în campania pre-electorală. CRJM a fost atacat în contextul reformei justiției anunțată de Ministerul Justiției. Un judecător de la Curtea Supremă de Justiție a declarat că CRJM trebuie lichidat. Președintele CRJM a fost atacat în legătură cu participarea sa în calitate de membru în comisia guvernamentală pentru selectarea judecătorilor constituționali. În cazul FSM, mai multe portaluri cu o reputație dubioasă au distribuit informații false precum că fondurile FSM ar fi fost utilizate necorespunzător, în interese politice.

Ca și în anii precedenți, autoritățile încearcă să restrângă spațiul de activitate al societății civile prin măsuri legislative. În Programul de Activitate al Guvernului CHICU din 14 noiembrie 2019 a fost inclusă o singură activitate privind societatea civilă, și anume „Consolidarea rolului de watch-dog al organizațiilor societății civile și neadmiterea implicării lor în activități politice”. Organizațiile membre ale Platformei Naționale a Republicii Moldova a Forumului Societății Civile din Parteneriatul Estic [au declarat](#) că restricția inclusă în Programul de Guvernare de neadmitere a implicării OSC-urilor în activități politice contravine standardelor internaționale și neagă dreptul OSC-urilor de implicare în activități de politici publice și de participare la dezbaterile pe

**MULTE DIN PORTALURILE
CARE ATACAU
SOCIETATEA CIVILĂ PE
TIMPUL GUVERNĂRII
PDM ȘI-AU SISTAT
ACTIVITATEA ODATĂ CU
PLECAREA PDM DE LA
GUVERNARE**

subiecte de interes public. [Planul de Acțiuni al Guvernului pentru anii 2020-2023](#) aprobat la 11 decembrie 2019 nu a mai inclus obiectivul de limitare a activităților politice ale OSC-urilor.

În document a fost analizată și situația OSC-urilor din regiunea transnistreană. În 2018, cadrul legislativ a introdus o restricție pentru OSC-urile din regiune care primesc finanțare din exterior de implicare în așa-numitele „activități politice”, care în esență reprezintă activități de politici publice. Legislația prevede un mecanism complex de raportare și sancțiuni drastice atât pentru organizații, cât și pentru fondatorii OSC-

urilor și chiar pentru persoanele care participă la activitățile desfășurate de aceste organizații.

O mare parte din portalurile media care publicau sau preluau de la alte portaluri cu reputație dubioasă articole cu caracter denigrator împotriva OSC-urilor, au devenit inactive după schimbarea guvernării din iunie 2019 (de exemplu [www.actual.md](#) sau [www.today.md](#)). Aceste portaluri web publicau materiale în favoarea Guvernului condus de Partidul Democrat din Moldova și în defavoarea opoziției și erau angrenate în campanii de denigrare a societății civile. Unele dintre acestea s-au activizat după demiterea Guvernului SANDU.

PE SCURT

La **27 ianuarie 2020**, Guvernele SUA și Republicii Moldova au organizat [o ședință a grupului de lucru](#) în domeniul statului de drept și a bunei guvernări în cadrul Dialogului Strategic SUA-Republica Moldova. În cadrul ședinței au participat reprezentanți ai mai multor autorități din ambele state. Societatea civilă din Republica Moldova a fost de asemenea invitată. Statele Unite și Republica Moldova au convenit să coopereze în cinci domenii specifice: realizarea reformelor semnificative în sectorul justiției, consolidarea instituțiilor de combatere a corupției, promovarea unei mass media și societăți civile libere și active, îmbunătățirea transparenței guvernamentale și apărarea drepturilor omului.

La **29 ianuarie 2020**, președintele Republicii Moldova a remis către [Ziarul de Gardă](#) (ZdG) o cerere prealabilă prin care solicită dezmințirea unor informații descrise în ancheta [Vacanțele de lux ale președintelui](#). Investigația ZdG prezintă informații cu privire la cel puțin 20 de vacanțe ale președintelui țării și ale familiei acestuia în mai multe stațiuni și hoteluri de lux din lume. Potrivit anchetei ZdG, costul estimat al vacanțelor depășește cu mult veniturile declarate ale familiei președintelui. Potrivit președintelui, investigația a operat cu date care nu corespund realității, în special faptul că în 2018 președintele și familia sa a beneficiat de o cazare în unul dintre cele mai luxoase hoteluri din Grecia, în care o noapte de cazare poate costa și EUR 20 de mii. Președintele Igor DODON a mai declarat că prețurile vacanțelor nu au depășit veniturile personale declarate, iar anumite informații au fost descrise tendențios, fiindu-i lezată onoarea și demnitatea. În contextul investigației, partidele de opoziție au adresat [demersuri](#) Autorității Naționale de Integritate, Serviciului Fiscal de Stat și Procuraturii Generale pentru a verifica informația menționată de ZdG.

În perioada **31 ianuarie - 2 februarie 2020**, Centrul de Resurse Juridice din Moldova a organizat a treia ediție a [școlii „Democrația Aplicată”](#), destinată studenților și proaspeților absolvenți ai universităților. Evenimentul a avut scopul să sporească gradul de conștientizare și înțelegere a problemelor cu care se confruntă Moldova în parcursul său spre democrație și să încurajeze promovarea drepturilor omului, gândirea critică și activismul civic în rândurile tinerilor. Ediția 2020 a școlii de iarnă „Democrația Aplicată” a generat 22 de promotori ai democrației și drepturilor omului, determinați să disemineze activ bunele practici însoțite pe parcursul celor patru zile de formare.

La **13 februarie 2020**, a avut loc a șasea reuniune a [Platformei societății civile Uniunea Europeană – Republica Moldova](#), care [a adoptat o declarație comună](#). Documentul conține mai multe referințe la implementarea Acordului de asociere, rezultatele importante obținute în ceea ce privește comerțul bilateral și impactul considerabil al regimului de călătorii fără viză. Autoritățile moldovenești au fost îndemnate să intensifice eforturile de combatere a corupției la nivel înalt.

La **18 februarie 2020**, Dumitru ȚÎRA, membrul Consiliului de Integritate al ANI din partea societății civile, și-a depus mandatul. Dumitru ȚÎRA a fost anterior revocat din această funcție de ex-ministra Justiției Olesea STAMATE, pentru că la alegerile locale din 20 octombrie 2019 el a candidat la funcția de primar al municipiului Chișinău din partea unui partid politic. Aceasta a fost calificată ca „activitate politică”, fapt care îl face incompatibil cu funcția de membru al Consiliului. Dl Țîra a contestat în judecată ordinul de revocare și a declarat că va renunța la mandat dacă instanțele judecătorești îi voi da dreptate. La 17 februarie 2020, Judecătoria Chișinău, pe motive formale, [a anulat ordinul de revocare](#) a dlui Țîra din funcția de membru al Consiliului.

La **25 februarie 2020**, Consiliul Europei a lansat [raportul](#) privind aplicarea arestării preventive în Republica Moldova. Analiza are la bază studierea dosarelor cu privire la arestare și acoperă perioada 1 ianuarie 2013 – 31 decembrie 2018. În această perioadă, rata de admitere a demersurilor de arestare a fost de 85,4%. Instanțele de recurs în 100% din cazuri au admis solicitările procurorilor, dispunând arestarea. Cercetarea a conchis că arestul a fost aplicat excesiv. Procurorii nu au furnizat probe și argumente specifice care să demonstreze bănuială rezonabilă în 13,6% din cazuri, și doar în jumătate din procedurile analizate ei au prezentat probe și argumente pentru justificarea neaplicării măsurilor alternative arestului. Autorii au menționat că practicile date nu pot fi schimbate doar prin modificări legislative, fiind necesară schimbarea atitudinii judecătorilor și procurorilor.

La **29 februarie 2020**, s-a finalizat proiectul „[Promovarea statului de drept și consolidarea integrității în Republica Moldova](#)” implementat de Centrul de Resurse Juridice din Moldova și Expert-Forum România, cu susținerea financiară a Ambasadei Regatului Țărilor de Jos. Peste 480 de studenți, avocați, consilieri de probațiune, jurnaliști au discutat cu specialiștii din Moldova și România despre dilemele etice ale judecătorilor. Au fost organizate nouă dezbateri publice privind sistemul justiției, democrația, integritatea și combaterea corupției cu experți naționali și internaționali, la care au participat peste 200 de elevi și 80 de locuitori din diferite raioane ale Moldovei. 95 de judecători, inspecitori de integritate și procurori din Moldova și România au participat la conferințe și instruirii tematice, astfel facilitându-se schimbul de experiență profesională.

La **3 martie 2020**, dna Diana SCOBIOALĂ, [directoarea Institutului Național al Justiției \(INJ\) din anul 2015, a fost numită pentru al doilea](#) mandat de cinci ani. Pentru ea au votat toți cei zece membri prezenți la ședința Consiliului INJ. Singurul contracandidat al ei preselectat pentru interviu a fost dl Valentin ROȘCA, formator la INJ. Conform art. 9 al Legii cu privire la [Institutul Național al Justiției](#), directorul INJ nu poate deține decât un singur mandat. Această interdicție a fost introdusă în anul 2016 și a fost promovată de către conducerea INJ. Totuși, această lege prevede o excepție pentru directorul în funcție la ziua intrării în vigoare a modificării, adică pentru dna Scobioală.

La **25 martie 2020**, Guvernul a aprobat un proiect de lege privind ratificarea unui amendament la Acordul de împrumut pentru realizarea proiectului de construcție a penitenciarului din mun. Chișinău, prin care majorează suma împrumutului alocat anterior de la EUR 39 mln la EUR 49 mln. La 21 mai 2020, Parlamentul a ratificat amendamentul la Acordul de împrumut. La moment, construcția noului penitenciar este în întârziere cu cel puțin cinci ani și jumătate. Pe parcursul anilor 2014-2018 pentru realizarea proiectului au fost alocate în total MDL 121.36 mln, reușindu-se valorificarea doar a MDL 23.1 mln (19%).

Acest buletin este posibil datorită ajutorului generos al poporului american, oferit prin intermediul Agenției SUA pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă în mod necesar poziția USAID sau a Guvernului SUA.

DESPRE CRJM

Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) este o organizație necomercială care contribuie la consolidarea democrației și a statului de drept în Republica Moldova, cu accent pe justiție și drepturile omului. Realizăm activități de cercetare și de advocacy. Suntem independenți și neafiliați politic.

ECHIPA CRJM

Vladislav GRIBINCEA
Ion GUZUN
Sorina MACRINICI
Ilie CHIRTOACĂ
Daniel GOINIC
Ecaterina POPȘOI
Olga BURUCENCO
Angela CARANFIL
Victoria VIRSCHI
Aurelia CELAC
Nicoleta COJUHARI
Mihaela CIBOTARU

DATE DE CONTACT

Centrul de Resurse Juridice din Moldova

Str. A. Șciusev 33, MD-2001
Chișinău, Republica Moldova
+37322843601
+37322843602
contact@crjm.org
www.crjm.org
CRJM.org
CRJMoldova
CRJM

